

Migracja i uchodźstwo to nie nowe tematy w naukach społecznych. Jednak skala przesiedleń na Bliskim Wschodzie i do Europy wymaga od badaczy i badaczek wzięcia udziału w dyskusji na temat nowych sposobów wsparcia uchodźczyń w odbudowaniu życia swojego i społeczności. Inspiracje może przynieść działalność społeczeństwa obywatelskiego. Luki w instytucjonalnej pomocy i krytyka wsparcia humanitarnego otworzyły przestrzeń dla nowych inicjatyw, które mają na celu nie tylko odpowiedź na palący kryzys, ale też krytyczną analizę istniejących sposobów reagowania i wypracowanie alternatyw. Część skłania się ku bardziej oddolnym i partycypacyjnym podejściom, które włączają uchodźczynie w procesy planowania i realizowania działań, traktując je nie tylko jako beneficjentki usług ale uczestniczki procesów. Wybór takich metod nie jest przypadkowy. Istniejące badania dotyczące wykorzystania takich paradygmatów w pracy z grupami zmarginalizowanymi pokazują, że bardziej partycypacyjne podejścia wzmacniają poczucie podmiotowości i sprawstwa, pozwalają odzyskać siłę do działania i wprowadzania zmian w życiu swoim i społeczności. Celem projektu jest zbadanie wykorzystania oddolnych i partycypacyjnych metod wsparcia syryjskich uchodźczyń na przykładzie organizacji działających w Libanie oraz opisanie doświadczenia kobiet zaangażowanych w te procesy.

Chociaż większość Syryjczyków doświadcza prekaryjnych warunków życia, kobiety sprostać muszą szczególnym wyzwaniom próbując rozpocząć życie na uchodźctwie. Często pozbawione męskich członków rodziny, doświadczone wojną i utratą bliskich mierzą się wyzwaniami i szansami wynikającymi z zachwiania tradycyjnych ról genderowych. W sytuacji niepewności wspomóc je mogą organizacje pozarządowe, oferując pomoc materialną, wsparcie psychologiczne, szkolenia zawodowe, warsztaty z edukacji obywatelskiej. Chociaż dyskusja o włączeniu głosu samych uchodźczyń w planowanie skierowanych do nich działań trwa od kilku dekad, ciągle wiele organizacji postrzega kobiety na uchodźctwie jako jednorodną grupę pozbawioną praw i możliwości zmiany własnej sytuacji. W moich badaniach skupiam się na inicjatywach, które stawiają głos i potrzeby kobiet w centrum i bazując na ich wiedzy i doświadczeniu starają się wspierać je w ich własnej drodze do upodmiotowienia, transformacji relacji w rodzinie i zaangażowania się na rzecz swojej społeczności.

Badania są prowadzone w Libanie, który obecnie gości 1,5 miliona syryjskich uchodźców. Brak regulacji prawnych dotyczących populacji przesiedlonych powoduje szczególnie prekaryjne warunki życia syryjskich kobiet. Z drugiej strony ogromna potrzeba i populacja docelowa tworzy przestrzeń dla nowych inicjatyw, co czyni z Libanu inspirujące miejsce do badań terenowych. Punktem wyjścia do badań jest współpraca z syryjską organizacją Women Now for Development, która prezentuje całościowe podejście do upodmiotowienia kobiet i podkreśla demokratyczne podejście do planowania i realizowania działań. Oprócz lekcji języków obcych, szkoleń zawodowych i wsparcia psychologicznego oferuje również szkolenia z przywództwa, podczas których uczestniczki pogłębiają swoją wiedzę z zakresu praw człowieka, prawa międzynarodowego i rozwiązywania konfliktów. Kobiety, które początkowo przychodzą tylko na lekcje angielskiego lub terapię, z czasem stają się lokalnymi liderkami, inspirującymi inne kobiety do działania. Ważną częścią mojego procesu badawczego jest zaangażowanie w działania organizacji, które nie tylko daje mi dostęp do potencjalnych uczestniczek badania ale pozwala mi towarzyszyć uchodźczynie w ich emancypacyjnej drodze. Obserwację uczestniczącą w centrum dla kobiet i podczas oferowanych warsztatów uzupełniam wywiadami pogłębionymi z uczestniczkami projektów, powtarzanymi podczas kolejnych etapów badań terenowych, co pozwala na zaobserwowanie zachodzących zmian w życiu uczestniczek badań i ich rosnące zaangażowanie w działania na rzecz społeczności.